

Suvalkietiškas žvilgsnis į Vinco Mykolaičio-Putino asmenybės klotus

Knygų mėgėjus balandžio 5 dieną pradžiugino susitikimas su rašytoja Aldona Ruseckaitė, kuri Kupiškio viešojoje bibliotekoje pristatė savo naują biografinį romaną „EMMI. Vinco Mykolaičio gyvenimo moterys“. Tai penktas šios autorės biografinis romanas, spėjęs sulaukti didelio populiarumo.

Rašytojai su auditorija padėjo bendrauti kunigas, poetas Justas Jasėnas, skaitęs ištraukas iš šios knygos ir V. Mykolaičio-Putino poeziją. Koncertavo Kupiškio meno mokyklos fleitistų ansamblis. Vėliau paaiškėjo, kad muzika renginyje skambėjo ne dėl jo pajaurinimo, bet pagerbiant muziką V. Mykolaičio-Putino muzikos pomėgį.

Banquoelė ALEKNIENĖ-ANDRIJAUSKĖ

Svečius pristatė ir renginį vedė Kupiškio viešosios bibliotekos Kraštotyros ir edukacijos skyriaus vedėja Lina Matiukaitė. Pasak jos, A. Ruseckaitė yra 18 knygų autorė, bet labiausiai ją išgarsino penki biografiniai romanai apie lietuvių rašytojus – Maironį, Salomėją Nėrį, Vytautą Mačernį, Žemaitę ir naujas romanas apie Vinco Mykolaičio-Putiną.

Knygos pavadinime užšifruoti keturių svarbiausių V. Mykolaičio-Putino moterų vardai – tai motina Magdalena ir sesuo Magdalena, žmona Emilija ir mūza Irena.

„Kiekviena minėta biografinė rašytojos knyga kitokia ir labai dominanti skaitytojus. Ankstesnės išleistos ir pakartotinos.

Kodėl tik dabar parašėte apie V. Mykolaičio-Putiną? Esate abu suvalkiečiai. Keistoka, kad ne apie jį pirmiausia rašėte. Kaip gimė ši knyga? Kokia buvo pažintis su V. Mykolaičiu-Putinu, kaip rašytoju, kūrybinė asmenybė? Kuo ši knyga kitokia nei anksčiau? – klausė autorės renginio vedėja.

IŠ RAŠYTOJOS IR MUZIEJININKĖS PATIRČIŲ

A. Ruseckaitė prisipažino, kad vis galvojusi, kad apie V. Mykolaičio-Putiną neišdrįs rašyti, o apie Maironį, taip pat iškilų ir gana sudėtingą asmenybę, kažkodėl išdrįso. Pasak jos, taip buvo lemta. Daug metų dirbo Maironio muziejuje, buvo įsigilinusį Maironio asmenybę, apie jį turėjo daugiausia archyvinės medžiagos.

„Gal ir nebūčiau rašiusi, nes Stasys Lipskis buvo parašęs apie V. Mykolaičio-Putiną. Išleisti jo dienoraščiai, daug autobiografinio ypač pirmoje romano „Altorių šešėlyje“ dalyje.

Rašydama apie S. Nėrį, Maironį, V. Mačernį, Žemaitę vis susidurdavau ir su V. Mykolaičiu-Putinu.

Maironis buvo jo kolega universitete. Šio poeto eilėraščius Vincukas iš vaikystės deklamavo mintinai.

Rašant apie Žemaitę to ryšio buvo mažiau. Judviejų gyvenimai prasilenkė, bet V. Mykolaitis-Putinas norėjo apie Žemaitę parašyti romaną, buvo surinkęs medžiagos. Vėliau atsirado 1863 metų sukilimo jubiliejus ir jam pasiūlyta rašyti apie sukilėlius.

V. Mačernis buvo V. Mykolaičio-Putino studentas, profesorius jį pripažino poetu. Su kitais studentais jis lankydavosi Mykolaičių namuose. Rašytojo žmona Emilija visiems priekpdavo bandedlių ir vaišindavo gilių kava.

S. Nėris buvo artima Emilijos bičiulė, V. Mykolaičio-Putino studentė. Vėliau jie bendravo šeimos.

Taip po truputį dėjosi medžiaga ir apie V. Mykolaičio-Putiną, viskas fiksavosi kažkur pasamonėje, buvo mintyse, nori ar nenori“ – pasakojė rašytoja.

Kad pagaliau ji pradėjo rašyti apie šią asmenybę, lėmė keli daly-

SKAITYMO MALONUMAS

kai. Pirmiausia, kaip minėta, susikauptė įvairiausių duomenų. Dirbant Maironio muziejuje, Prienų rajone, Pilotiškėse, buvo jų taip pat kuruojamas memorialinis V. Mykolaičio-Putino muziejus. Ten važinėjo ne kartą keisti ekspozicijos. Bendravo su rašytojo broliu Antanu, jo vaikais, marčiomis. Tuos namus buvo prisijaukinusi.

Įvairiomis progomis kaip muziejininkė yra rašiusi apie V. Mykolaičio-Putiną.

Antra, žinojo, kur yra archyvu. Maironio namuose jų nedaug, bet Vilniaus universiteto bibliotekoje buvo galima daug apie šią asmenybę sužinoti.

Trečia aplinkybė, lėmusi šios knygos atsiradimą, buvo tai, kad abu yra suvalkiečiai.

„Tarp mano ir V. Mykolaičio-Putino tėviškių, jei matuotum tiesiai per visus krūmynus ir pelkes, yra 12 kilometrų atstumas. Rašydama apie jį įsivaizdavau, kad gerai pažįstu suvalkietiškos šeimos sanklodą. Rašydama apie S. Nėrį suvalkietiško per daug neradau. Iš rašytojo, jo sesers laiškų susidariau nuomonė, kad jų šeima buvo labai uždara, santūri. Suvalkiečių šeimos buvo neišsivaizduojama sakyti tėvams „tu“. Vaikai į tėvus kreipdavosi „jūs“. Tai jokių būdu nerodo, kad šalti tarpusavio santykiai. Tik toks įprastinis pagarbūs kreipinys į tėvus.

Suvalkiečių šeimos nepriimta labai rodyti emocijų, kaskart klausinėti, kodėl žmogus liūdnas, lįsti jam į akis, jei jis blogai nusiteikęs ir pats nenori atsiverti. Leidžiama pačiam spręsti, ar reikia pasisakyti, jei kas negerai.

V. Mykolaitis-Putinas seseriai yra rašęs, kad jie šeimoje visi buvo tokie individualistai. Ir taip tikrai atrodė. Aš vaizdavausi, kad suprantu, kai rašytojas rašė apie vaikystės, jaunystės vienatvę“ – sakė A. Ruseckaitė.

Rašytoja Aldona Ruseckaitė pristatė savo naują biografinį romaną apie rašytoją Vinco Mykolaičio-Putiną.

PAŽVELGTI KITA KRYPTIMI

Rašytoja teigė, kad reikėjo gerai apmąstyti, kokių aspektų reikėtų pažvelgti į V. Mykolaičio-Putino asmenybę, juolab kad, kaip minėta, apie jį buvo daug publikacijų. Tad nusprendė pirmiausia rašyti apie rašytojo motiną, apie šeimos sudėtį.

V. Mykolaičio-Putino mama buvo išnešiojusi ir pagimdžiusi 10 vaikų. Du mirė maži. Užaugo 5 sūnūs, 3 dukterys. Šeimai buvo skaudi netektis, kai mirė 18 metų sulaukusi viena duktė. Motina labai mylėjo savo pirmagimį sūnų ir svajojė, kad jis taps kunigu, turės savo parapiją, o ji senatvėje pas jį apsigyvens, kasdien eis į bažnyčią. Kai Vincas metė kunigystę, motina nusivylė, bet jo nenustojė mylėti. Didžiavosi, kad sūnus išsi-mokslinęs, dirba universitete, rašo knygas.

Kita svarbi moteris V. Mykolaičiui-Putiniui buvo jo sesuo Magdalena. Ji dvidešimt metų gyveno šalia. Buvo išsimokslinusi, baigusi vokiečių kalbos studijas.

Su žmona Emilija buvo įdomūs ir sudėtingi santykiai. Kartu jie pragyveno 32 metus.

Galop atsirado mūza Irena Kostkevičiūtė, jo studentė doktorantė, kuri buvo labai svarbi paskutinių V. Mykolaičio-Putino pozicijos knygų įkvėpėja.

„Manęs dažnai klausia, ar tik tos moterys buvo rašytojo gyvenime. Žinoma, kad ju, įsimylėjusį rašytoją, buvo ir daugiau. Jis buvo jaunas, gražus, visuomet vilkėjo gražius kostiumus. Moteris žavėjo ir jo erudicija. Rašytojas buvo gavęs išsilavinimą Peterburge, Fribūre ir Miunchene. Tačiau jo gyvenime tik tos keturios moterys suvaidino tam tikrą vaidmenį“ – teigė A. Ruseckaitė.

APIE PAVADINIMĄ IR STRUKTŪRĄ

Pirminis rašytojos knygos pavadinimas, kai skelbė pirmą kartą jos fragmentus, buvo „Vilko plaukas“. Tik vėliau leidykla parėdė knyga pavadinti kitaip, nes pastaruoju metu daug išleista knygų, kurių pavadinime buvo žodis „vilkas“.

Iš kur tas vilko plaukas? Apie tai A. Ruseckaitė sužinojo iš muziejuje laikomų I. Kostkevičiūtės mašinėlės spausdintų prisimini-

mų. Ten ji rašo, kad 1953 metais, kai V. Mykolaitis-Putinas šventė 60-metį, jam kolegės universitete paslapčia suruošė gimtadienio šventę, neva pakvietė į posėdį. Tada jis akademinei bendruomenei, kurioje geriausiai jausdavosi, pasipasakojo, kad jam atrodo, kad galvoje tarp savo plaukų turi vilko plauką. Per gyvenimą būtų norėjęs išrauti visus plaukus, kad atsikratytų ir to vilko plauko. Tai dėl jo buvęs vienišas, nerasdavęs draugų, negebėjo linksintis, atsipalaiduoti. Ta jo vienatvė buvo tarsi tas vilko plaukas.

„Yra vienas momentas, dėl kurio gaunu barti. Skaitytojai nesu-pranta, arba jiems nepatinka tai, kad kiekvieno knygos skyriaus pabaigoje tarsi leidžiu pakalbėti pačiam V. Mykolaičiui-Putiniui. Toks pakalbėjimas yra net po jo mirties, kai jis pasakoja, kas įvyko.

Tokia knygos struktūra atsirado dėl to, kad rašant likdavo kažkas labai svarbaus, gana subtilaus, ko aš negalūi perpasakoti“ – sakė knygos autorė.

Ji pridūrė, kad rašydama mėgstą pridėti autentiškų citatų, eilėraščių.

ATRADIMAI IR ĮKVĖPIMAS IŠ ARCHYVŲ

A. Ruseckaitė tvirtino, kad visos biografinės knygos gimė dėl to, kad dirbo muziejuje. Suprato archyvų ir jų tyrinėjimo prasmę. Anot jos, jei yra išlikę žmogaus dienoraščiai, jo mintys, laiškai, rašytoją, buvo ir daugiau. Jis buvo jaunas, gražus, visuomet vilkėjo gražius kostiumus. Moteris žavėjo ir jo erudicija. Rašytojas buvo gavęs išsilavinimą Peterburge, Fribūre ir Miunchene. Tačiau jo gyvenime tik tos keturios moterys suvaidino tam tikrą vaidmenį“ – teigė A. Ruseckaitė.

„Rengdama šią knygą peržvelgiau daug archyvų, ką tik buvo galima rasti, viską perskaičiau. To reikia, kad galėtum parašyti apie žmogų labai objektyviai. Rašydama tokias knygas turi išlaikyti pusiausvyrą tarp to, kas įdomu skaitytojui, ir to, apie ką nederą kalbėti, kad nepažemintum to žmogaus atminimo“ – sakė A. Ruseckaitė.

Jai buvo netikėta, kai įsigilinusį į V. Mykolaičio-Putino asmenybę suprato, kad jis buvo labai uždara, neiškalbus žmogus, todėl buvo sunki našta ir darbas universitete su studentais.

Nukelta į 7 p.

Į naujos biografinės knygos sutiktuves susirinko gausus būrys kupiškėnų. Autorės nuotraukos

Suvalkietiškas žvilgsnis į Vinco Mykolaičio-Putino asmenybės klodus

Atkelta iš 5 p.

Labai jautriai reaguodavo, jei kas nors snausdavo per jo paskaitas. Kaltindavo save, kad nepavyko sudominti.

Kad rašytojas atsisakė kunigystės, buvo dėsningas dalykas, nes jis tam neturėjo pašaukimo, buvo labiau linkęs į meną, kūrybą.

Kunigystė jam buvo kaip priemonė siekti mokslo. Bet tikintis žmogus jis išliko visą gyvenimą. Buvo pagarbus kitų kunigų atžvilgiu.

Tyrinėjant atsivėrė ir V. Mykolaičio-Putino santykis su politika. Apie tai jis atvirai beveik nekalbėjo, bet jo kūryba buvo cenzūruojama, jį sekė KGB.

Ištraukas iš naujo romano ir Vinco Mykolaičio-Putino poeziją skaitė kunigas, poetas Justas Jasėnas.
Banguolės Aleknienės-Andrijauskės nuotrauka

Kitaip romane A. Ruseckaitė pažvelgė ir į rašytojo žmoną Emiliją Kvedaraitę. Nenorėjo įpinti daug neigiamų faktų apie ją. Emilija buvo išsilavinusi moteris, bet nuėjo į buitį. Ją aplinkiniai kaltino, kad V. Mykolaičiui-Putinui nesukūrė meninės atmosferos. Bet ant šios moters pečių buvo visa namų buitis. Ji sudarė visas sąlygas rašytojui dirbti. Pati rūpinosi automobilių pirkimu, namo statyba, virė, kepė, slaugė susirgusį vyrą ligoninėje.

Emilija skaudžiai reagavo vyro stalčiuje aptikusi laiškus, iš kurių suprato, kokie jausmai sieja jį su Irena. Irenai rašytojas išsipasakodavo visas savo paslaptis, ji buvo vėlyvosios kūrybos įkvėpėja. Aplinkiniai matydavo, kaip V. Mykolaitis-Putinas vaikštinėja Vilnelės pakrante už rankos laikydamas savo gražią, jaunutę doktorantę.

Vis tiek V. Mykolaitis-Putinas su Emilija nugyveno iki mirties. Į žmonos kalbas apie skyrybas nereagavo. Prieš mirtį padėkojo už rūpestį ir visą turtą paliko jai.

„Rašydamas apie tokias asmenybes, turi elgtis atsakingai, nerašyti

nebūtų dalykų, kad niekas neapkaltingai nebūtų dalykų sklaida. Visada turiu storą pluoštą dokumentų, įvairių duomenų šaltinių atsišvietusi, kad kritikams įrodyčiau, kad rašau apie tai, kas iš tikrųjų buvo. Žinoma, visada reikia išlaikyti, kaip minėjau, pagarbų požiūrį į žmogaus atminimą ir atsirinkti, ką gali viešinti, ko ne, kaip derėtų tam tikrus dalykus interpretuoti“, – kalbėjo rašytoja.

Susitikimo pabaigoje ji pasakė, kad ne šiaip sau skambėjo renginyje fleitos muzika. V. Mykolaitis-Putinas labai mėgo klasikinę muziką. Turėjo 100 klasikinės muzikos plokštelių. Be to, jam labai patiko ir lietuvių liaudies dainos. Atvažiuojes į tėviškę eidavo ant Aušrakalnio pasiklausyti, kaip dainuoja grįždami iš šienapjūtės ar javapjūtės vyrai ir moterys.

„Rašytojas mirė 1967 metų birželio 6 dieną. Prieš pat mirtį po patirto infarkto jis žmonos paprašė paankstinti vakarienę, nes norįs pasiklausyti Hektoro Berliozo „Rekviem“, ir išklausė visą kūrinį“, – papasakojo apie paskutinę iškalbingą rašytojo gyvenimo detalę A. Ruseckaitė.